

20 let

SLG CELJE

Sezona

1970—1971

Titus Maccius Plautus

MOSTELLARIA

ali

HISNI STRAH

O s e b e

Teopropides bogat trgovec	Pavle Jeršin
Filolahes Teopropidov sin	Borut Alujevič
Filematium Filolahova ljubica	Jana Šmidova
Skafa njena služabnica	Marija Goršičeva
Tranio sužnji v Grumio Teopropidovi Sfairia hiši	Bruno Vodopivec Branko Grubar Anica Kumrova
Kalidamates Filolahov prijatelj	Janez Bermež
Delfium Kalidamatova ljubica	Ljerka Belakova
Faniskus Kalidamatova Pinakion sužnja	Štefan Volf Bogomir Veras
Simon Teopropidov sosed	Jože Pristov
Misargirides oderuh	Marjan Dolinar

Prvikrat na Slovenskem

Vodja predstave: Stanko Jost — Šepetalka: Anica Kumrova
— Tehnični vodja: Franjo Cesar — Razsvetljava: Bogo Les
— Odrski mojster: Franc Klobučar — Frizerska dela: Vera
Srakar — Krojaška dela: Amalija Palir, Jože Gobec in Oto
Cerček — Slikarska dela: Ivan Dečman — Garderoba: Fanika
Pantner.

Rimski komik Titus Maccius Plautus in njegova *Mostellaria*

Od Plauta, največjega rimskega komika, nas loči časovna razdalja skoraj dvaindvajsetih stoletij. Če hočemo tako veliko časovno razdaljo uspešno premostiti, si moramo predvsem ogledati korenine, iz katerih je njegova gledališka umetnost srkala svojo življenjsko moč.

Prve ustvarjalne pobude je brez dvoma dala domača *fabula Atellana*, samorasla italska burka, ki je bila priljubljena zlasti med podeželskim življem. Njena osnovna značilnost je, da nima nekega ustaljenega besedila: vse je več ali manj prepuščeno trenutni improvizaciji. Repertoar njenih motivov je precej omejen, toda neizčrpna je domiselnost igralcev, ki znajo tem motivom priliti vedno svežega ognja. Tudi število nastopajočih oseb je omejeno: v glavnem nastopajo štirje maskirani tipi. Enemu teh tipov je ime *Maccus*: to je požrešen bedak z zašiljeno glavo in kljunastim nosom. Drugi je *Bucco*: omejen bahač z napihnjnimi ličnicami in s še bolj napihnjnim vampom. Tretji je *Pappus*: prismojeni in vedno na novo zaljubljeni stavec. Tem trem slaboumnim tipom nasproti stoji premeteni grbavec *Dossennus*, ki je glavni junak Atellane: prekanjeni lisjak, ki vselej vsakogar spelje na led, ki zna po potrebi zaigrati tudi vlogo čarodeja in jasnovidca, zdravnika in svečenika.

Po vsem navedenem Atellana močno spominja na poznejšo *commedia dell' arte*, s katero so nastopale družine potujočih glumačev v 16. stoletju po Italiji. Tudi *commedia dell' arte* je bila improvizacija brez ustaljenega besedila, z nekim zgolj splošnim scenarijem (*canovaccio*), ki so ga igralci lahko svobodno spreminjali, si sproti izmišljali nove prizore, dodajali razne ekshibicije, čarovnije, vragolije, pesemske vložke, koreografske kretnje, namige na sodobne dogodke in podobno. In tudi tu je bilo število oseb omejeno na nekaj stalno ponavljajočih se tipov, kot so Arlecchino, Pulcinella, Dottore, Pantalone, Capitano, Colombina. Glede na vse te presenetljivo sorodne poteze je bila izražena celo domneva, da je *commedia dell' arte* v neposrednem sorodstvu z rimsko Atellano: tradicijo antičnih podeželskih improvizacij naj bi po tej domnevi v srednjem veku nadaljevali potujoči žonglerji, preko njih pa naj bi ta ljudska gledališka umetnost dočakala nov razcvet na pragu renesanse. Razlikuje pa se Atellana od ne-

koliko bolj uglažene commedie dell' arte predvsem po svoji grobosti: Atellani je pri srcu robot dovtip, surov pretep, kosmata kvanta, s čimer skuša zbudjati čim hrupnejši krohot med preprosto publiko.

Tej ljudski burki dolguje Plautus zelo veliko. V mladih letih je po vsej verjetnosti tudi sam nastopal v Atellani, najbrž v vlogi že omenjenega stalnega tipa Macca; po njem si je tudi povzel svoje poznejše pesniško rodovno ime Maccius. V tem pogledu morda nekoliko spominja na italijanskega komika Goldonija, ki si je prav tako ob commedii dell' arte pridobil svoje prve gledališke izkušnje, pozneje pa to, kar je bilo v njej najžlahtnejšega, otel pozabe in požlahtnil v svojih literarnih komedijah.

Druga močna korenina, iz katere je rasla Plautova umetnost, je *mimos*. To je prav tako improvizirana ljudska igra, toda v njej sta zunanja akcija in besedni izraz skrčena na minimum, zato pa tem močnejše pri: dejo do izraza gestikulacija in obrazna mimika ter razne muzikalne in koreografske prvine. Poleg opolzkih šal in raznih nedostojnih prizorov se v mimičnih predstavah vrstijo tudi resnejše meditacije, lirični izlivi, operetne arije in baletni vložki. Najbolj priljubljene so razne erotične snovi, na primer motiv prevaranega soproga, ki zasači svojo ženo z mladim ljubčkom. Pozneje se začne mimos lotevati tudi zahtevnejših družbenih in političnih vprašanj. Igralci oziroma plesalci in plesalke nastopajo v mimosu brez mask, oblečeni v pisane kostume ter bosih nog, *planipedes* ali *plauti*, kot se temu reče po latinsko: od tod naj bi po neki domnevi dobil svoj priimek tudi Plautus. Očitno torej naš komediograf v mladih letih ni nastopal samo kot igralec v Atellani, temveč tudi kot plesalec pri mimičnih prireditvah. In kakor Atellana tako je tudi mimos pustil vidne sledove v njegovi poznejši ustvarjalnosti, predvsem v strukturi pesemskih vložkov (*cantica*), ki kot nekakšni lirični intermezzi od časa do časa prekinjajo zabavno dogajanje na odru.

Tretja prvina, ki je vtisnila pečat Plautovi odrski umetnosti, je *helenistična komedija*, tudi tako imenovana »nova komedija« (*néa*), katere poglavitni predstavnik je grški pesnik Menander (ok. 342—290). To je v bistvu požlahtnjena in uglažena meščanska igra, ki zvesto odraža utrip vsakdanjega življenja v helenističnih Atenah in drugih grških mestih; zato so jo že v antiki označevali kot »ogledalo življenja«. Njen železni repertoar sestavljajo motivi kot izpostavljanje nezaželenih otrok, čudežne rešitve iz brodolomov, najdbe zakopanih zakladov, nenadne vrnitve svojcev, nepričakovano prepoznanje desetletja ločenih staršev in otrok, zamenjave dvojčkov in dvojnikov, zlorabe in posilstva siromašnih

deklet, izsiljevanje zvodnikov, hlinjenje parazitov, hrupni nastopi bahavih vojščakov, predvsem pa ljubezen v vseh svojih nešteti in različnih. Njeno dejanje se odvija v meščanski družbi, v kateri je glavno merilo človekove vrednosti dobiček in denar. Za denar si lahko kupiš udobje, svobodo, ugled in oblast, ženske, ljubezen in srečo — skratka, denar je sveta vladar. To je svet, v katerem so dokončno propadli ideali preteklosti: nihče več ne veruje v hrabrost, nihče se več ne žrtvuje za skupnost, vsakdo misli samo še na svoj mali, ozko omejeni »jaz«. To je svet, v katerem se stiskaški in skopuški očetje neprestano pehajo za denarjem, neprestano so na trgovskih in službenih potovanjih v daljne dežele; medtem pa jim radoživi sinovi doma ob veselih gostijah in hrupnih zabavah, v družbi pivskih prijateljev in lahkih žensk praznijo kašče in bokale ter zapravljajo težko prigarano imetje. Pri tem jim pomagajo prebrisani sužnji, ki naklepajo zamotane intrige, iz katerih stari gospodar vedno izide kot opeharjen bedak, lahkomišeln sin pa kot zmagovalec.

Helenistični komediji dolguje Plautus ogrodje dejanja v vseh svojih komedijah, pa celo galerijo svojih komičnih junakov, ki vselej nosijo grška imena; tudi prizorišče dogajanja je vselej pomaknjeno v grško okolje, pri čemer pa prihaja do raznih anahronizmov, tako da npr. grški trgovci plačujejo z rimskim denarjem ali da se grški vojaki vojskujejo z rimskim orožjem in podobno. V svojem zgledovanju ob helenističnih pesnikih gre Plautus v svoji skromnosti ponekod celo tako daleč, da nekatere svoje komedije v prologu označuje kar kot »prevode« grških predlog, kar pa je močno pretirano. Njegovo odvisnost od grških predlog bi morda lahko primerjali z odnosom našega Linharta do Beaumarchaisa: kot naš Linhart tako je tudi rimski komik povzel po tuji predlogi le ogrodje dejanja, ki pa ga je pretopil v plavžu svoje ustvarjalne fantazije in prežaril z domačim duhom; s tem pa je postal tako eden kot drugi pionir domačega gledališča.

Navedene tri prvine niso v nobeni drugi Plautovi komediji tako jasno razvidne in obenem tako skladno zlite v homogeno celoto kot ravno v Mostellarii. Osrednji motiv je — kot vselej pri Plautu — povzet po neki helenistični predlogi, in sicer po izgubljeni komediji *Phásma* (»Pošast«) Menandrovega sodobnika Filemona. Sicer pa so že sami trije uvodni prizori nanizani drug ob drugem kot nekakšen triptih, kjer se zaporedoma srečujemo s sledovi Atellane, mimosa in helenistične uglajenosti.

Igra se začne z glasnim vikom in krikom, s prizorom prepira in pretepa, rvanja in pehanja — to pa je tipična

značilnost Atellane. Plautus je dobro vedel, zakaj takšen uvodni akord: pesnik si mora najprej z glasnim in hrupnim nastopom zagotoviti pozornost svojega občinstva, ki je navajeno predvsem takšnih bučnih prizorov. Šele potem, ko je pozornost vseh obrnjena na dogajanje na odru, ko zavlada v parterju tišina, se lahko spusti v zahtevnejšo karakterizacijo nastopajočih junakov.

Sledi Filolahov monolog, ki si ga moramo v izvorniku predstavljati kot nekakšno mimično arijo. Žal nam je ohranjeno samo besedilo, samo libretto, spesneno v razgibanih liričnih ritmih, glasbena spremljava pa nam je — kot vselej — izgubljena. Iz tega samospeva veje obtožba samega sebe, izpoved izgubljenega sina, ki prehaja skoraj v zanos biblične parabole.

Toda kaj je bolj naravno, kaj človeško bolj razumljivo, kot da se ob pogledu na lepo in ljubljeno Filematium, ki nastopi v naslednjem prizoru, izgubljenemu sinu hipoma vsi trdni sklepi sesujejo v prah kot hišica iz kart? V hipu ga z vsem žarom spet prešine prejšnja ljubezen — in fant stoji pred nami, zaljubljen do ušes. Prizor ženske toalete, ob katerem se razvema njegovo srce, intimni razgovor med mlado lepoticco in njegovo staro služabnico ima izrazito helenistično obeležje, iz njega diha atmosfera, ki je bila bojevitemu republikanskemu Rimu ob Plautovem času še tuja.

Toda hkrati ima ta prizor še neko drugo, globljo funkcijo: Filolahes je lahko prepričljivo spoznal, kako iskreno ga ljubi njegova ljubica. Družba pogosto gleda zviška na mladino in se zgraža nad njeno izprijenostjo; in vendar je ta mladina nravnstveno bolj čista in bolj zrela kot družba sama, kajti njena nravnstvena načela niso utesnjena v papirnate konvencije, temveč zasedrana v nepokvarjenem srcu.

Bilo bi precej naivno, če bi skušali v Mostellarii iskati kritiko tedanjih družbenih razmer, če bi hoteli npr. v Traniu odkriti glasnika upornih suženjskih slojev, v Teopropidu pa predstavnika izkoriščevalskega razreda. Plautove simpatije so sicer nedvoumno na strani sužnja Trania — kot tudi v drugih svojih komedijah s posebno naklonjenostjo in toplino prikazuje usodo sužnje, vojnih ujetnikov, ribičev ter drugih izkoriščanih in siromašnih slojev. Nič čudnega, saj je navsezadnje tudi sam delil usodo teh slojev, vrsto let se je baje preživljal kot težaški delavec pri nekem mlinarju. Toda Plautus kljub temu ni bil nikak angažiran pisatelj. Prav malo mu je bilo mar, ali bodo njegove komedije budile razredno zavest, ali bo njegova igra zarezala nove brazde v medrazredne odnose. Njegov edini smoter je bil: *risus ludus iocusque* — »smeh, zabava, šala«. Za uresničenje tega gesla ni izbiral potov

ne sredstev. Zato je podoba sveta, s kakršnim se srečujemo v njegovih komedijah, spačena kot maska v Atellani: v nekakšnem konkavnem zrcalu izkrivljena in karikirana podoba vsakdanjosti. Še več, pogosto imamo vtis, da naravnost beži iz vsakdanjosti, ki ga obdaja, da se nalašč zateka v svet iluzionizma, fantastike in pravljíčnosti, to je v tisti svet, v katerem — po besedah Fr. Schillerja — edinole domuje »večno mlada poezija«, kajti

»kar se ni nikdár nikjer zgodilo,
to samo nikdár ne ostari.«

Morda ravno s tem begom izraža svoj protest zoper svet, v katerem živi. In morda ne pridejo te njegove težnje v nobenem drugem delu tako jasno do izraza kot ravno v *Mostellarii*: v tem je verjetno skrivnost mladostnega čara, s katerim ta komedija še danes osvaja srca gledalcev.

(Gornji članek povzema v nekoliko spremenjeni in skrajšani obliki spremno besedo k prevodu Plautove Mostellarie, ki bo izšel v zbirki »Iz antičnega sveta« pri mariborski založbi Obzorja.)

Kajetan Gantar

Paul Claudel prvič na Slovenskem. Njegova »Zamenjava«
v režiji Zvoneta Sedlbauerja. Premiera 26. marca 1971. Stanko
Potisk in Jadranka Tomažičeva

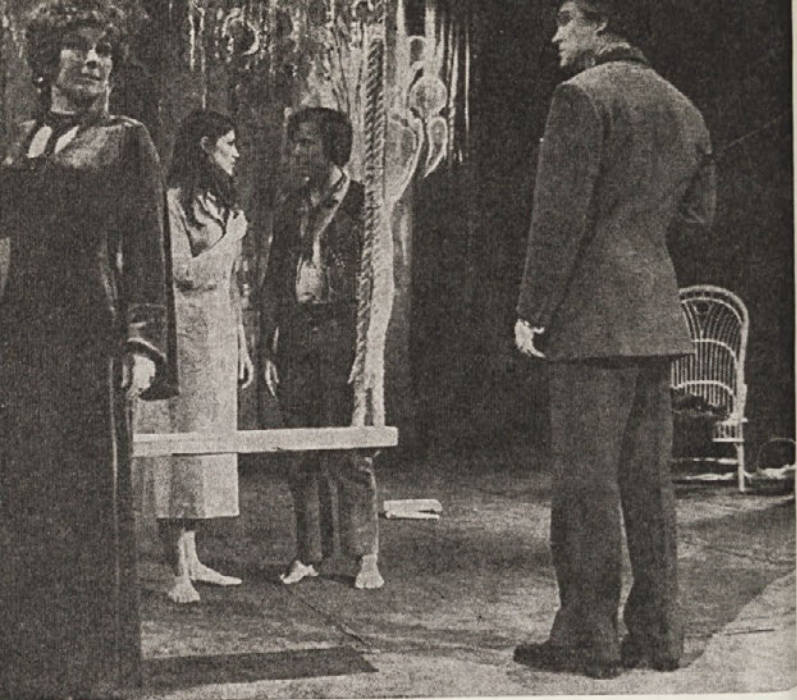

Jadranka Tomažičeva in Stanko Potisk

**Marjanca Krošlova, Jadranka Tomažičeva, Stanko Potisk in
Sandi Krošl**

**Marjanca Krošlova, Sandi Krošl, Jadranka Tomažičeva in
Stanko Potisk**

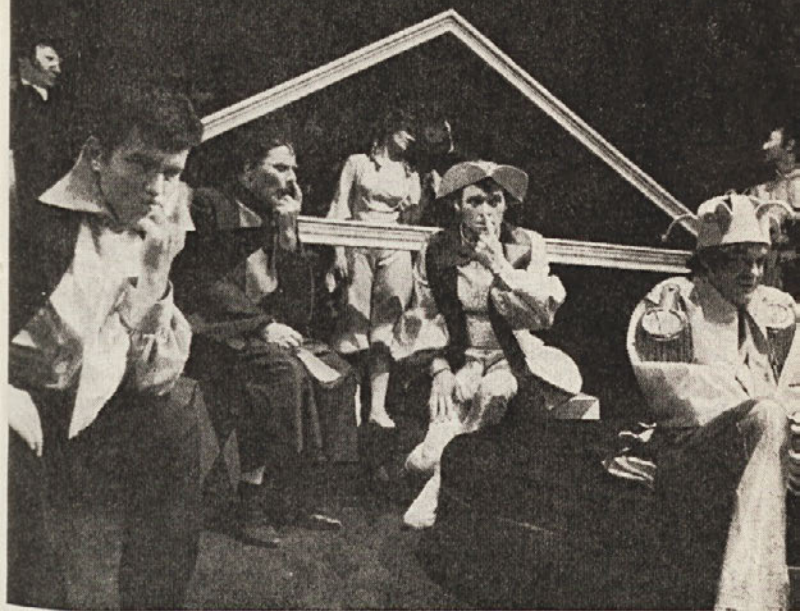

Georg Büchner prvičrat na Slovenskem. »Leonce in Lena« v režiji Mirana Herzoga. Premiera 9. aprila 1971. Branko Grubar in Stefan Volf

Stefan Volf in Metoda Zorčičeva

Na gornji sliki prvi z leve B. Alujevič, na sliki spodaj pa so P. Jeršin, B. Grubar, S. Volf, M. Dolinar, J. Bermež, N. Božičeva, M. Zorčičeva in B. Veras

Pavle Jeršin **nagrajenec Prešernovega sklada**

Ob letošnjem kulturnem prazniku, na Prešernov dan, je naš igralec Pavle Jeršin prejel visoko odlikovanje Prešernovega sklada. Nagrada, ki mu je bila podeljena za vlogi Petra Stockmanna v Ibsenovem Sovražniku ljudstva, in Hermana v Župančičevi Veroniki Deseniški, je bila utemeljena z naslednjim besedilom:

Dramski igralec Pavle Jeršin je že skoraj dve desetletji eden izmed poveljnih interpretov glavnih vlog v repertoarju Slovenskega ljudskega gledališča v Celju. Siroke repertoarne razsežnosti tega gledališča so mu dale priložnost, da se je preizkušal ob oblikovanju kar najbolj različnih dramskih postav v sodobnem in klasičnem, domačem in tujem repertoarju in je pri tem že nekajkrat dosegel nadpovprečne uspehe. V zadnjem gledališkem letu je posebej opozoril nase ne le celjsko, temveč ob gostovanjih tudi ljubljansko gledališko občinstvo z glavnima vlogama v dveh pomembnih delih: oblikoval je Hermana Celjskega v Župančičevi »Veroniki Deseniški« in župana v Ibsenovi drami »Sovražnik ljudstva«. Obe vlogi sta izpričali zrelost, solidno gradnjo dramskega značaja in dober posluš za drobne detajle.

To priznanje je hkrati tudi priznanje naši hiši in njenim ustvarjalnim naporom, Pavletu Jeršinu pa nedvomno spodbuda za nadaljnjo rast in umetniško afirmacijo.

Prav tako prijetno presenečeni smo bili ob vesti, da je nagrado Prešernovega sklada prejel **Lojze Filipič** za svoje dramaturško delo. Lojze Filipič je bil prvi dramaturg in umetniški vodja naše ustanove, danes pa dela v Mestnem gledališču ljubljanskem. Želimo mu še veliko uspeha in zadovoljstva.

Ljerka Belakova

je Ljubljankica, šolala se je na AGRFTV v razredu prof. Ivana Jermana, kjer je odigrala ves dramski repertoar od antike do sodobne domače in tuje dramske literature. Obiskovala je tudi glasbeno in baletno šolo. V študijskih letih jo kot gostjo srečamo 1968. leta v zametkih koprskega gledališča (v Lorcovi Krvavi svatbi in v Kleistovem Razbitem vrču), nazadnje pa v uspešni postavitvi Amande v Williamsovi Stekleni menažeriji, s katero je gostovala na lanskoletnem Borštnikovem srečanju v Mariboru. Zanja je tudi dobila visokošolsko Prešernovo nagrado. V našem gledališču se nam je že predstavila v vlogi Barbare v Kamenikovih Galebih, zdaj pa je sprejela vlogo Delfium v Plautu.

SLG na Koroškem

Med 6. in 8. decembrom minulega koledarskega leta je naše gledališče gostovalo po slovenskem Koroškem s štirimi predstavami Župančičeve Veronike Deseniške. Prvega dne dopoldne smo obiskali Železno Kaplo, zvečer Smihel, naslednja dneva pa Borovlje in St. Jakob v Rožu. Ne najdemo besed, s katerimi bi lahko popisali vsa radostna doživetja, ki so nas spremljala na tem prvem srečanju s koroškimi Slovenci. Ze dolgo pred našim prihodom sta njihova tednika najavljala naš obisk in med kasnejšimi proročili zapisovala številne ugledne goste, predstavnike slovenskega kulturnega in političnega življenja in predstavnike občin.

Skoraj v celoti objavljamo poročila slovenskih tednikov, izpustili smo le podrobnejše navajanje gostov, kar bi preseгло obseg našega lista.

»SLOVENSKI VESTNIK«, 11. decembra 1970

GOSTOVANJE SLG IZ CELJA

PRAVI PRAZNIK SLOVENSKE KULTURE

Vsako gostovanje iz matične domovine je za nas koroške Slovence praznik. Poseben praznik pa je, kadar ob takem gostovanju gre za gledališko ustanovo, ki posreduje najvišje dosežke v izražanju odrske umetnosti. To priložnost nam je od nedelje do torka tega tedna nudil ansambel Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja, ko je bil gost naših osrednjih kulturnih organizacij — Slovenske prosvetne zveze in Krščanske kulturne zveze — in je v skupni organizaciji le-teh nastopal s tragedijo Otona Župančiča »Veronika Deseniška« v Železni Kapli, Smihelu, Borovljah in St. Jakobu v Rožu.

Kdor je v teh dneh obiskal eno izmed predstav celjskega gledališča, je bil deležen izredno lepega kulturnega užitka in to v dvojnem pomenu. Imel je priložnost spoznati delo enega največjih ustvarjalcev slovenske besedne umetnosti Otona Župančiča, hkrati pa doživeti mojstrsko izvajanje igralcev, ki so tragedijo Veronike Deseniške živo pričarali na oder. In teh obiskovalcev ni bilo malo, saj so jih prireditelji na vseh štirih predstavah naštel skupno okoli dva tisoč. To je zgovoren dokaz, kako se naše ljudstvo zanima za kulturo in umetnost, s kakšno pozornostjo jo sprejema. Uspeh pa je brez dvoma tudi v skupni akciji naših prosvetnih organizacij v izvedbi gostovanja, ki je, kot svojčas gostovanje Šentjakobskega gledališča iz Ljubljane, pri našem ljudstvu našlo vsestransko odobravanje, s tem pa tudi potrdilo, da so skupna prizadevanja na kulturnem področju pravilna.

V kinematografski dvorani v Borovljah

Gostje iz Celja so najprej nastopili v Železni Kapli, kjer jih je ob prihodu s svojo pesmijo pozdravil pevski zbor SPD »Zarja«. Pred pričetkom in ob koncu predstave sta besede pozdrava in zahvale spregovorila predstavnik organizacij prirediteljic, v imenu domačega društva pa predsednik Peter Kuhar. Že prva predstava ansambla Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja je pokazala, kako kvalitetno gledališče je prišlo med nas, saj je občinstvo, ki je dvorano napolnilo do zadnjega kotička, z vso pozornostjo spremljalo prizor za prizorom in tragedija Veronike Deseniške je marsikateremu gledalcu izvabila solze v oči.

Tu ne mislimo dajati posebne ocene o umetniški ravni ansambla celjskega gledališča, kajti o tej uprizoritvi so že spregovorili priznani gledališki kritiki, katerih ocene smo objavili tudi v našem listu. Kot strokovnjaki na tem področju so izrekli priznanje in pohvalo tako režiserju, ki je ravno za to režijo bil posebno nagrajen, in izvajalcem posameznih vlog. Potrdilo in priznanje za mojstrsko igranje je našim gostom občinstvo izkazalo z rekordnim obiskom ter z burnim in navdušenim aplavzom na vsaki predstavi.

Gostovanje Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja bo vsem ostalo v dobrem spominu. Prav gotovo tudi tistim obiskovalcem, ki so v domačem kraju zaman prišli na predstavo, ker pač niso dobili več prostora, in so morali več deset kilometrov potovati v drug kraj, da so lahko videli Veroniko Deseniško. Tem gre za njihovo vztrajnost posebno priznanje.

Ob tej priložnosti igralskemu ansamblu SLG v Celju iskreno čestitamo in se zahvaljujemo, da nam je po-

V prosvetni dvorani v Št. Jakobu v Rožu

sređoval tako lepo kulturno doživetje. Ne nazadnje pa gre zahvala tudi obema kulturnima organizacijama Slovenski prosvetni zvezi in Krščanski kulturni zvezi, ki sta nam omogočili ta edinstveni kulturni užitek.

»NAŠ TEDNIK«, 10. decembra 1970

KULTURNI UŽITEK ZA KOROŠKE SLOVENCE

Po predstavi v Šmihelu sta priredili obe organizaciji v Prosvetnem domu v Tinjah sprejem za celjske goste in predstavnikove koroških Slovencev. Podpredsednik KKZ Lovro Kaselj je omenil, da je šlo celjsko gledališče gostovat ravno ob svoji dvajsetletnici med koroške Slovence, da je to gostovanje za nas Slovence kulturni praznik, ter poudaril njegov narodni in kulturni pomen. Predsednik SPZ Hanzej Weiss je pozdravil to sodelovanje obeh organizacij in izrekel celjskim igralcem vse priznanje za ta izredni uspeh. Upravnik celjskega gledališča Bojan Štih pa je naglasil v svojem pozdravu svobodo kulturnega udeleževanja v enotnem slovenskem kulturnem prostoru. Slovenec se mora postaviti na lastne noge, kajti od drugih nima pričakovati nobene pomoči. Vsak narod mora imeti možnost za svobodno udeleževanje.

V Št. Jakobu, po zadnji predstavi, se je zahvalil dr. Erik Prunč Celjanom, ki so letos še bolj dobrodošli. Pred 50 leti smo v znamenju vere in upanja zrlji v obljubljeni lepšo prihodnost. A vseh teh petdeset let smo doživljali razočaranja, nasilje in laž. Upamo, da so Celjani spoznali našo zvestobo in voljo do kulturnega ustvarjanja ter naše bogastvo, ki se je nabralo v teh

težkih zgodovinskih preizkušnjah. Celjani so nam vlili novega poguma, in dr. Prunč jih je prosil, da bi bili v matični domovini pravdači za resnico in pravice svojih slovenskih bratov na Koroškem. Mi nočemo biti nobena folklorna skupina, temveč priznani enakopravni soustvarjalci kulture na Koroškem.

Bojan Štih se je nato zahvalil koroškim Slovencem za obisk, izpovedal svoje veselje ob tolikšnem zanimanju in sprejemljivosti za kulturno delovanje. Koroški Slovenci morajo nadaljevati svoje narodno in kulturno delo, se zavedati svojega kulturnopolitičnega pomena na Koroškem in si ohraniti narodno samobitnost in moč. Dobesedno je nato dejal: »Iz vaše moči raste tudi naša.«

Krstna predstava Župančičeve žaloigre, ki obravnava trpljenje tlačnega človeka in nečloveško nadutost ter obsedeno zaslepljenost oblastnikov, je bila leta 1924. Krstno predstavo za nas koroške Slovence pa je prineslo prav leto 1970, ki naj bi bilo leto sprave, a je pokazalo in na novo razdrlo vse rane preteklosti. Pojavilo se je vse polno Hermanov, ki vidijo samo širjenje svoje moči, a nočejo ne videti ne razumeti Veronikinega hotenja, namreč javnega priznanja in enakopravnega mesta za slabšega, tlačnega.

Dokazal pa je ta nastop celjskih bratov tudi, da živi med koroškimi Slovenci močna volja za delovanje in neizpodbitna povezanost z vsem slovenskim kulturnim prostorom. Nastopi so jasen prikaz viske ravni gledališkega ustvarjanja med slovenskim narodom, a tudi jasna slika olikanega odnosa slovenskega naroda na Koroškem do kulturnega delovanja.

»NAŠ TEDNIK«, 21. decembra 1970
ZDRAVA, GROFICA CELJSKA!

Ko smo torej njih nastop doživeli in nekateri celo kot romarji od predstave do predstave ponovno doživljali, šele razumemo visoka priznanja, ki jih je celjsko gledališče prav za Veroniko Deseniško želo v domovini, zlasti prvo nagrado za najboljšo režijo na slovenskih odrih.

Nikakor ni pretirano, ako rečemo, da Celjani Veronike Deseniške ne igrajo, ampak živijo. Vsaka beseda diha resnično žalost in veselje, ljubezen in sovraštvo, ponos in odpor, zadoščenje in razočaranost. Vsaka vloga je resničen človek iz mesa in krvi, s strastmi in čednostmi.

Scena se je morala prilagoditi majhnosti naših odrov in se je omejila na nekaj bistvenih značilnosti grajske dvorane... Kljub temu pa je občinstvo sledilo s priznanja vredno zbranostjo ter se verjetno kmalu znašlo ob potrebni scenski poenostavitvi. S tem je naše

ljudstvo dokazalo, da je zmožno sprejeti in razumeti tudi zelo zahtevno odrsko umetnost ter mu celo pesniška pismena slovenščina ni pretežka, ako se mu podaja v lepi, dobro razumljivi obliki.

Veronika Deseniška je drama o krivičnem ločenju stanov po tistih, ki jim je dana oblast. S tem pa je hkrati drama o krivičnem ločenju narodov po tistih, ki jim je dana oblast. In tako je tudi drama slovenskega naroda, še bolj pa koroških Slovencev. Res da ji je neposredna osnova zamisel tragična ljubezen med Veroniko in Friderikom ter z njo v slovenske kraje predstavljeni motiv Romea in Julije. Hkrati pa je živ simbolični prikaz tragične usode našega ljudstva, ki mu neizprosni Hermani od njegovih začetkov do danes odrekajo enakopravnost. Kot ne sme izvedeti svet, da je Veronika zakonska žena celjskega grofa, pohčerjena (kakšna milost!) po njegovem oblastnem očetu, tako naj svet ne izve, da na avstrijskem Koroškem še danes živijo Slovenci, o čemer bi pa (kakšna predrznost!) neutajljivo pričali slovenski krajevni napisi v njihovih vaseh, skozi katere se zlasti poleti pomikajo ljudje različnih narodnosti.

Zdrava, Veronika, grofica celjska! Povedala si nam in sijajno pokazala, da človek in narod ne smeta biti predmet barantanja med mogočnimi ter da sta vztrajnost in ponosna samozavest še vedno najsilnejše orožje proti oholosti in nasilju krivičnih delilcev gradov in časti.

Zaključek predstave v St. Jakobu

Stefka
Gradišnikova

Iz spominov na premiero Veronike Deseniške

v celjskem Mestnem gledališču 17. februarja 1925

Igralci in igralkе, ki so nastopili v tej uprizoritvi, so bili vsi člani celjskega amaterskega Dramatičnega društva. Pri predstavi je bil navzoč tudi Oton Župančič s soprogo.

»Nova doba« je objavila naslednjo oceno (v izvlečku):

Celjska premiera Župančičeve mojstrske tragedije je dala odrskemu ustvarjanju še poseben čar: saj se godi dejanje v času, ko je zaslovelo ime opevanega Celja tudi preko ožjih meja, dogajanje je lokalizirano na tukajšnja domača tla!... Priznati moram, da je bila to težka naloga, ki pa so jo igralci častno in nad vse dostojno rešili. Režija g. Fedorja Gradišnika je pokazala globoko občutenje velike tragedije in dovršene zamisleke posameznih oseb — g. F. Gradišniku gre v tem oziru nedeljeno in polno priznanje.

G. F. Gradišnik je igral Hermana z elementarno dramatikom. Vladarski nimb starega Hermana je prišel do izraza v vsej veličini. Herman II. je bil gotovo najneodoljivejša figura celega večera.

Naslovno vlogo je kreirala ga. Gradišnikova z izrazito čustvenostjo ter s krepkim, naravnim pointiranjem notranjih doživetij in efektov. Po vsej pravici jo lahko prištevamo med naše najboljše in najnadarjenejše igralske moči.

Ga. dr. Kalanova je obdala svojo Jelisavo s kneževskim dostojanstvom, prežeto s fino občutenostjo in dobrim niansiranjem. Je to ena njenih najboljših vlog.

G. Pfeifer je podal mladega silaka Friderika krepko dramatično. Popolne viške je dosegel zlasti v scenah z očetom, ki so bile sploh najboljše ter odigrane z dinamičnim izražanjem težkih konfliktov med obema glavanskimi značajema.

Ocena razčlenjuje še vloge naslednjih igralcev: Veluščka, Beleja, Novaka, Gerlanca, Roša, Čudna, Šri-barja ter Jurmanove, Mirnikove in Danejeve. Navaja posebnosti premierskega vzdušja in da je napravila igra globok vtis in izzvala viharne aplavze. Na koncu pa:

Celjska igralska skupina beleži v svojih analih enega svojih najlepših in umetniško najbogatejših večerov. Naj ji bo v zadoščenje in spodbudo za nadaljnje vztrajno in plodno delo na našem odru.

Krstna predstava Župančičeve »Veronike Deseniške« je bila v SNG Ljubljana 1. decembra 1924 v režiji Osipa Sesta. Celjska predstava je bila komaj dobrih pet tednov po njej. V Ljubljani je imela 28 predstav, v Celju 5.

Po predstavi je bil v prostorih Celjskega doma (danes Dom JLA) velik sprejem za vse, ki so kakorkoli sodelovali pri premieri. Sprejem je priredil župan mesta Celja dr. Juro Hrašovec, udeležili so se ga poleg igralcev in odbornikov Dramatičnega društva tudi številni predstavniki celjskega kulturnega, političnega in gospodarskega življenja. V izredno prisrčnem vzdušju so se vrstili govori, pesniku in njegovi soprogi pa je bilo podarjenih ogromno število cvetja in vencev, prav tako tudi glavnim igralcem in igralkam.

Meni osebno je ostal v neizbrisnem spominu trenutek, ko je stopil pesnik z nasmejanim obrazom k meni, mi krepko stisnil roko in dejal, da je izredno zadovoljen z režijskim konceptom in s kreacijo Hermana II. Zame je ta poklon najvišje priznanje v mojem dolgoletnem gledališkem delovanju.

Fedor Gradišnik

Ijubljanska banka — Ijubljanska banka — Ijubljanska banka

Ijubljanska banka — Ijubljanska banka — Ijubljanska banka

Ijubljanska banka — Ijubljanska banka — Ijubljanska banka

Ijubljanska banka — Ijubljanska banka — Ijubljanska banka

pravi naslov
za denarne zadeve

Ijubljanska banka

podružnica Celje

Ijubljanska banka — Ijubljanska banka — Ijubljanska banka

Ijubljanska banka — Ijubljanska banka — Ijubljanska banka

VAŠ ADUT

je nakup

pri

T

TRGOVSKO PODJETJE NA VELIKO IN MALO

TEHNO-MERCATOR CELJE

Žična

Tovarna žičnih izdelkov ŽIČNA Celje nudi svoje kvalitetne proizvode z najugodnejšimi pogoji. Kolektiv se priporoča!

---

aero

CELJE

**POJEM
KVALITETE**

Ob potovanju v Ljubljano obiščite največjo trgovsko hišo na Slovenskem

VELEBLAGOVNICA

NA-MA

LJUBLJANA

Vam nudi v svojih poslovalnicah najrazličnejše blago

**Vseeno kateri letni čas
ugodimo vašim željam
če kupujete
pri nas**

Priporoča se

**VELEBLAGOVNICA
TKANINA
CELJE**

EMO

CELJE

**EMAJLIRNICA
METALNA INDUSTRIJA
ORODJARNA**

Telefon: 39-21 — Telex: 0335-12 — Telegram: EMO Celje
— P. p. 79

Gledališki list SLG Celje. Jubilejna sezona 1970—71, št. 8.
Zadnja premiera v sezoni. Predstavnik: upravnik Bojan Stih.
Urednik: Janez Zmavec. Fotografije: Viktor Berk. Naklada
1.000 izvodov. Cena 2 din. Tisk CETIS grafično podjetje Celje.

Skupina pantomimov (ludiones) na mozaiku

Režija

Zvone Šedlbauer

Prevod

Kajetan Gantar

Lektor

Majda Križajeva

Scena

Uroš Vagaja

Kostumi

Mija Jarčeva

Melita Vovk-Štihova

Glasba

Pavel Mihelčič